

Společná bezpečnostní a obranná politika EU v kostce – část první

EU's Common Security and Defence Policy in a Nutshell – Part One

Vilém Kolín

Abstrakt: Společná bezpečnostní a obranná politika (CSDP), na jejímž základě EU buduje svoji obrannou identitu, je širokospektrální. Zaměřuje se nejen na obrannou složku CSDP, ale i na související oblasti jako obranný průmysl a trh, obranný výzkum a vývoj, a s tím korespondující legislativu a různé politické a finanční nástroje na jejich podporu. To na straně jedné brání snadnému ohraničení problematiky evropské obrany. Na straně druhé to odráží robustnost přístupu EU k evropské obraně a ochotu mobilizovat všechny dostupné zdroje. Článek přibližuje genezi evropské obrany, jejich hlavních milníků, aktérů, souvisejících procesů, pravidel, a klíčových nástrojů, které jsou dnes z podstatné části soustředěny pod hlavičkou CSDP. Aktuální otázky evropské obrany včetně scénářů jejího možného budoucího vývoje mají v textu také své místo, stejně jako příspěvek České republiky.

Abstract: The Common Security and Defence Policy (CSDP), on the basis of which the EU builds its defence identity, has a broad spectrum. It focuses not only on the defence component of the CSDP, but also on associated areas such as defence industry and market, defence research and development, and supports them with related legislation and various policy and financial instruments. On the one hand, this prevents the issue of European defence from being easily confined. On the other hand, this reflects the robustness of the EU's approach to European defence and its willingness to mobilize all available resources. The article describes the evolution of European defence, its major milestones and actors, related processes and rules, and the key tools that are now largely concentrated under the umbrella of the CSDP. Current issues of European defence, including scenarios of its possible future development, are also addressed, as well as the contribution of the Czech Republic.

Klíčová slova: EU; SBOP; PESCO; EDA; Lisabonská smlouva; obranná politika; obranný průmysl.

Key words: EU; CSDP; PESCO; EDA; Lisbon Treaty; Defence Policy; Defence Industry.

ÚVOD: V ČEM JE PŘÍSTUP EVROPSKÉ UNIE K OBRANĚ JINÝ? ¹

Evropská unie (*European Union – EU*) je mnohotvárným a pestrým seskupením, které nabízí svým členům řadu ekonomických a politických výhod včetně jednotného trhu, jednotné měny, společné obchodní a zemědělské politiky, finančních nástrojů na podporu výzkumu a inovací, nebo malých a středních podniků. Jednou z mnoha aktivit, které EU rozvíjí, je i Společná bezpečnostní a obranná politika (*Common Security and Defence Policy – CSDP*), na jejímž základě EU buduje svoji obrannou identitu – alianci. Na rozdíl od Severoatlantické aliance (*North Atlantic Treaty Organisation – NATO*), která je založena na jediném účelu, a sice kolektivní obraně svých členů, je záběr EU širokospektrální. Zaměřuje se nejen na obrannou složku CSDP, ale i na související oblasti jako obranný průmysl a trh, obranný výzkum a vývoj, a s tím korespondující legislativu a různé politické a finanční nástroje na jejich podporu. To na straně jedné brání snadnému ohraničení problematiky evropské obrany. Na straně druhé to odráží robustnost přístupu EU k evropské obraně a ochotu mobilizovat všechny dostupné zdroje. A to včetně těch, které byly zřízeny k jinému účelu, než je evropská obrana, jako pravidla pro zadávání zakázek v oblasti obrany a bezpečnosti převzaté z podobné civilní úpravy, nebo pravidla pro čerpání financí na projekty v oblasti bezpečnosti a obrany ze Strukturálních fondů, které byly původně zřízené za jiným účelem, a sice vyrovnání sociální nerovnosti mezi regiony jednotlivých členských států EU.

Cílem tohoto článku, který je s ohledem na svoji délku rozdělen do dvou částí vydaných v tomto a následujícím čísle časopisu, je v prvním z nich popsat genezi evropské obrany, jejich hlavních milníků, aktérů, souvisejících procesů, pravidel, a klíčových nástrojů, jež jsou dnes z podstatné části soustředěny pod hlavičkou CSDP. Prostředkem k tomuto cíli je převážně popisný, avšak snadno uchopitelný, text, jehož smyslem je čtenáři blíže přiblížit fungování tohoto relativně složitého ekosystému. Aktuální otázky evropské obrany včetně scénářů jejího možného budoucího vývoje mají v textu také své místo a tvoří druhou část článku, stejně jako kapitola věnovaná zapojení a příspěvku České republiky.

1 JAK EVROPSKÁ OBRANA VZNIKLA?

Geneze zrodu evropské obrany nebyla jednoduchá ani přímočará a jako taková kopírovala logiku vzniku evropského integračního procesu, který po dvou zničujících válkách měl do Evropy vrátit mír a stabilitu. Jak v té době napsal Robert Schuman, francouzský ministr zahraničí a jeden z duchovních otců myšlenky evropské jednoty: „Evropa se nevytvoří najednou, nebo podle jednoho plánu. Uskuteční se naplňováním konkrétních cílů, vytvářejíc nejprve skutečnou solidaritu!“² Tato slova, patrně nejnámější, ze

¹ Názory a doporučení obsažené v tomto článku jsou výlučně autora.

² Schumanova deklarace, 9. května 1950 [online]. [cit. 6. 7. 2019] Dostupné z https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_cs.

Schumanovy deklarace, dala v roce 1952 vzniknout Evropskému společenství uhlí a oceli (*European Coal and Steel Community – ECSC*), které odstartovalo evropský integrační proces vedoucí ke vzniku EU. Avšak ne vše se dařilo uskutečnit podle plánu. V roce 1954 Francie odmítla návrh na zřízení Evropského obranného společenství (*European Defence Community – EDC*), které by fungovalo na základě společné evropské armády, řízené jedním evropským ministerstvem obrany, jednotným rozpočtem a společným akvizičním programem.³ Krach návrhu EDC obrátil pozornost k NATO, které vzniklo o pár let dříve. Současně zpomalil realizaci myšlenky evropské obrany takřka o padesát let, nemluvě o vytvoření nadnárodních struktur včetně evropské armády, která je i dnes, po téměř sedmdesáti letech od zrodu této myšlenky, stále v nedohlednu.

Klíčovým momentem pro oživení myšlenky evropské obrany byl rozpad Jugoslávie a následné konflikty v 90. letech minulého století.⁴ Absence institucionálního rámce a nástrojů EU pro spolupráci v obraně a bezpečnosti pro řešení podobných krizí naplno odhalila slabiny evropského integračního projektu a jasně ukázala na neschopnost Evropanů vyřešit evropský konflikt „evropskými prostředky“. Vzniklé vakuum vyplnily Spojené státy, které s využitím NATO zásadně přispěly k ukončení válek na Balkáně. EU sice nehrála klíčovou roli v ukončení konfliktu. Nicméně to se napříště mělo změnit. Podobně jako trýznivá zkušenost druhé světové války vedla k oživení myšlenky evropské integrace, odstartovala tato válečná zkušenost novou éru v budování evropské obrany. Tento proces pak během čtvrtstoletí vykrytalizoval v nové ambice, nové instituce a nástroje, a posunul EU blíže k vytvoření odpovídající schopnosti pro zvládnání podobných krizí.

2 JAK SE EVROPSKÁ OBRANA USTANOVILO?

Přání disponovat autonomní evropskou vojenskou silou (nezávislou na Spojených státech) je patrné již v Maastrichtské smlouvě z roku 1993, která v rámci pilířového uspořádání EU dává v rámci druhého (mezivládního) pilíře vzniknout Společné zahraniční a bezpečnostní politice (*Common Foreign and Security Policy – CFSP*).⁵ Současně jasně hovoří o tom, že CFSP bude zahrnovat všechny otázky týkající se bezpečnosti EU „včetně budoucího vymezení společné obranné politiky, která by časem mohla vést ke společné obraně“⁶. Deklarace britského ministerského předsedy Tony Blaira a francouzského prezidenta Jacquese Chiracka, která zazněla ze Saint Malo v roce 1998 na pozadí stupňující se krize v Kosovu, jenž se NATO zakrátko rozhodlo vyřešit leteckými údery

³ FIDLER, Jiří a PLECHANOVÁ, Běla. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997. S. 110. ISBN 80-85241-79-X.

⁴ REHRL, Jochen, ed. *Handbook on CSDP*. Sv. 1. 3. vyd. Vídeň: Armed Forces Printing Centre, 2017. S. 17. ISBN 978-92-95201-05-7.

⁵ Smlouva o Evropské unii (EU) - tzv. Maastrichtská smlouva (7. února 1992, platí od 1. listopadu 1993) (92/C 191/01). Hlava V, Ustanovení o Společné zahraniční a bezpečnostní politice [online]. [cit. 13. 7. 2019]. Dostupné z <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy>.

⁶ Ibid. Článek J.4.

proti Jugoslávii, šla ještě o krok dále. Dva tehdy nejdůležitější zastánci myšlenky posilování evropské obrany v ní formulovali návrh na vytvoření důvěryhodné vojenské síly EU k řešení mezinárodních krizí tam, kde NATO není zapojeno.⁷

Deklarace ze Saint Malo byla důležitým mezníkem v realizaci evropské obrany, kdy na straně jedné stanovila její novou ambici a na straně druhé vytvořila její hlavní rámec.⁸ Institucionální změny, které následovaly, pak daly myšlenke evropské obrany konkrétní podobu. Amsterdamská smlouva z roku 1999 vytvořila pozici Vysokého zmocněnce pro CFSP zastávanou generálním tajemníkem Evropské rady.⁹ Smlouva z Nice z roku 2003 formalizovala Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku (*European Security and Defence Policy – ESDP*) a vtělila ji do institucionální struktury EU.¹⁰ V návaznosti na vytvoření Politického a bezpečnostního výboru (*Political and Security Committee – PSC*), Vojenského výboru EU (*EU Military Committee*) a Vojenského štábu (*EU Military Staff*), pak ještě svěřila PSC politickou kontrolu a strategické řízení nad operacemi pro řešení krizí.¹¹ Ve stejném roce byla přijata Evropská bezpečnostní strategie (*European Security Strategy*), první dokument tohoto typu v historii EU, definující bezpečnostní hrozby, zájmy a ambice EU, zejména pak snahu učinit z EU globálního aktéra.¹² O rok později byla k podpoře obranné spolupráce a vojenské integraci členských států založena Evropská obranná agentura (*European Defence Agency – EDA*).¹³ V neposlední řadě v roce 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která dala vzniknout novým nástrojům a nové institucionální struktuře evropské obrany, jež zůstávají v platnosti do současnosti.¹⁴

⁷ Joint Declaration issued at the British-French Summit, 4. prosince 1998 [online]. [cit. 13. 7. 2019] Dostupné z https://www.cvce.eu/content/publication/2008/3/31/f3cd16fb-fc37-4d52-936f-c8e9bc80f24f/publishable_en.pdf.

⁸ Ref. 4. S. 17.

⁹ Smlouva o Evropské unii. Konsolidovaná verze – ve znění Amsterodamské smlouvy (2. říjen 1997), Hlava V, Ustanovení o Společné zahraniční a bezpečnostní politice, Článek 18; a Článek 26. [online]. [cit. 13. 7. 2019]. Dostupné z <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy>.

¹⁰ Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and certain related acts (2001/C 80/01), Official Journal of the European Communities, 10. března 2001, Declaration adopted by the Conference, Declaration on the European security and defence policy [online]. [cit. 13. 7. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12001C%2FTXT>.

¹¹ Ibid. Article 25.

¹² A secure Europe in a better world - European security strategy, Brusel, 12. prosince 2003 [online]. [cit. 13. 7. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ar00004>.

¹³ Council Joint Action 2004/551/CFSP of 12 July 2004 on the establishment of the European Defence Agency, Official Journal of the European Union, 17. července 2004 [online]. [cit. 13. 7. 2019]. Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2004.245.01.0017.01.ENG & toc=OJ:L:2004:245:FULL.

¹⁴ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (2007/C 306/01), Úřední věstník Evropské unie, 17. prosince 2007 [online]. [cit. 13. 7. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:12007L/TXT>.

Přijetí Lisabonské smlouvy bylo důležitým mezníkem v budování evropské obrany, neboť ze všech předchozích reformních smluv nejsilněji akcentovala obranný aspekt. Zároveň vytvořila řadu nových institucí a současně reorganizovala staré s cílem zefektivnit fungování ESDP jako celku. Dále přenesla na členské státy nové závazky a poskytla jim nové mechanismy spolupráce, čímž je posunula zase o krok dále ve spolupráci v obranných otázkách. Mezi nejvýznamnější změny patří přejmenování ESDP na CSDP, jenž se nově stává nedílnou součástí CFSP, zajišťující EU „operativní schopnost, která se opírá o civilní a vojenské prostředky“, jež v případě potřeby EU „může použít pro mise vedené mimo území Unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti“.¹⁵ S cílem naplnit ambici a vytvořit předpoklady pro fungování EU jako globálního aktéra, akcentované již ve výše zmíněné Evropské bezpečnostní strategii, a současně personifikovat nově ustavenou CSDP, Lisabonská smlouva vytvořila pozici Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (*The High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy – HR/VP*), který je současně místopředsedou Evropské komise.¹⁶ Vysokému představiteli asistuje nově vytvořený diplomatický sbor EU, Evropská služba vnější akce (*European External Action Service – EEAS*), jejíž součástí se stal také EUMS.¹⁷ Lisabonská smlouva vytvořila i nový jednací formát Rady pro zahraniční věci (*Foreign Affairs Council – FAC*), kterému Vysoký představitel předsedá.¹⁸ Dříve ustavené EDA se v textu Lisabonské smlouvy dostalo plného uznání i nových úkolů.¹⁹ Jedním z nich je dohled nad implementací nově vytvořeného mechanismu Stále strukturované spolupráce (*Permanent Structured Cooperation – PESCO*) určené pro státy, jejichž vojenské schopnosti splňují přísnější kritéria a jsou ochotni v jejich zlepšování přijmout ještě tvrdší závazky s ohledem na vedení těch nejnáročnějších misí.²⁰ Vedle PESCO přinesla Lisabonská smlouva i ustanovení o vzájemné pomoci v případě ozbrojeného napadení; doložku solidarity pro případ, kdy některý členský stát se stal cílem teroristického útoku nebo obětí přírodní nebo člověkem způsobené pohromy; a také rozšířené ustanovení o posílené spolupráci zahrnující nově i CSDP.²¹ Lisabonská smlouva také formalizovala a dále rozvedla tzv. Petersberské úkoly, v jejichž rámci může EU „použít civilní a vojenské prostředky,“ poskytované jednotlivými státy pro „společné akce v oblasti odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise pro předcházení konfliktům a udržení míru, mise bojových sil k řešení

¹⁵ Ibid. Hlava III, Ustanovení o orgánech, Společná bezpečnostní a obranná politika, Oddíl 2, Ustanovení o společné bezpečnostní a obranné politice, Článek 28a, odstavec 1.

¹⁶ Ibid. Ustanovení o orgánech, Článek 9e.

¹⁷ Ibid. Ustanovení o orgánech, Společná bezpečnostní a obranná politika, Kapitola 2, Zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice, Oddíl 1, Společná ustanovení, Článek 13a.

¹⁸ Ibid. Ustanovení o orgánech, Článek 9c; a Článek 9e.

¹⁹ Ibid. Ustanovení o orgánech, Společná bezpečnostní a obranná politika, Oddíl 2, Ustanovení o společné bezpečnostní a obranné politice, Článek 28a, odstavec 3; a Článek 28d, odstavec 1.

²⁰ Ibid. Článek 28a, odstavec 6; a Článek 28e.

²¹ Ibid. Článek 28a, odstavec 7; Doložka solidarity, Hlava VII, Doložka solidarity, Článek 188r; a Posílená spolupráce, Článek 280d.

krizí, včetně misí pro prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů.²² Konečně v rozhodovacím procesu v rámci CSDP Lisabonská smlouva potvrdila princip jednomyslnosti. Hlasování kvalifikovanou většinou se omezilo na dílčí mechanismy, jakým je například PESCO nebo jmenování Vysokého představitele.²³

3 PROČ BUDOVNÍ EVROPSKÉ OBRANY V POSLEDNÍCH LETECH AKCELERUJE?

Snaha EU urychlit vytvoření evropské obrany je především reakcí na měnící se globální prostředí. Spojené státy v podobě Trumpovy administrativy dávají Evropanům jasně najevo, že obrana Evropy je primárně jejich záležitostí a že se Spojené státy nemusí v evropských záležitostech v případě krize nebo válečného konfliktu již napříště angažovat.²⁴ Z toho plynoucí postupné oslabování transatlantické vazby v rámci NATO, neukončená občanská válka na Ukrajině a snahy Putinova Ruska s využitím hybridních způsobů boje o obnovení studenovělečných pozic, teroristické útoky Islámského státu na evropské půdě, a konečně neoslabující migrační vlny, jsou jen některé z faktorů, které u Evropanů vyvolávají pocit ohrožení a stupňují tlak na změnu přístupu k obranné dimenzi EU.²⁵ Odchod Velké Británie z EU, která po řadu let byla hlavním odpůrcem myšlenky posilování evropské obrany, tento tlak jen umocňuje a současně vytváří vhodnou příležitost pro akceleraci celého procesu.²⁶ Nicméně výchozí podmínky Evropanů nejsou dobré. EU je jako celek po Spojených státech druhá na světě z hlediska výše výdajů na obranu, ale dosahuje jen 15% jejich vojenské efektivity.²⁷ Míra obranné spolupráce mezi členskými státy je nízká (více než 80% výdajů na investice a 90% výdajů na obranný výzkum se realizuje výlučně na národní úrovni) a členské státy nekoordinují plánování a pořízení nových zbraňových systémů, čímž přetrvává vysoká míra roztržitosti a duplicity (v Evropě je 178 různých zbraňových systémů oproti 30 ve Spojených státech).²⁸ Členské státy také nedostatečně investují do obranného výzkumu a vývoje, což ohrožuje technologický náskok a operační převahu zbraňových systémů nové generace (poměr souvisejících investic EU,

²² Ibid. Článek 28b, odstavec 1.

²³ Ibid. Článek 28, odstavec 3; Článek 28e.

²⁴ KOLÍN, Vilém, Česká republika a 'nová' Společná bezpečnostní a obranná politika EU: Čas zásadních rozhodnutí. *Vojenské rozhledy*. 2017; 26 (3), S. 69. ISSN 1210-3292.

²⁵ Ibid. S. 69-70.

²⁶ KOLÍN, Vilém, Stálá strukturovaná spolupráce (PESCO): nový pilíř v budování evropské obrany. *Vojenské rozhledy*. 2018; 27(4), S. 22. ISSN 1210-3292.

²⁷ SOLANA, Javier, European Defence, one achievement at a time. *EDM: European Defence Matters*. 2019; 17, S. 7. ISSN 1977-5059.

²⁸ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Vznik Evropského obranného fondu, COM(2017) 295, Brusel, 7. června 2017. S. 3. [online]. [cit. 20. 7. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0295>.

členských států EDA, vůči Spojeným státům je téměř 1:8),²⁹ a celkově na obranu vydávají málo finančních prostředků (v průměru 1,4% HDP v roce 2017 za všechny členské státy EDA ve srovnání s 3,6% HDP ve stejném roce ve Spojených státech).³⁰ Výsledkem je nízká interoperabilita, technologická zaostalost a neschopnost ozbrojené síly účinně nasadit. Není proto překvapení, že s ohledem na horšící se globální prostředí a svízelnou situaci Evropanů, se evropská obrana v posledních letech stala jednou z hlavních priorit EU, zejména pak Evropské komise Jean-Clauda Junckera, který ji vedl v letech 2014 až 2019.

V tomto kontextu přijala EU v roce 2016 novou Globální strategii zahraniční a bezpečnostní politiky (*Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy – EUGS*) nazvanou Sdílená vize, společný postup: silnější Evropa (*Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe*), ve které stanovila rozvoj strategické autonomie za základní cíl EU.³¹ Takřka současně podepsala EU s NATO společnou deklaraci (*EU-NATO Joint Declaration*) o strategickém partnerství mezi oběma organizacemi³² a jen o pár měsíců později byl přijat Implementační plán o bezpečnosti a obraně (*Implementation Plan on Security and Defence*), který stanovil nové ambice EU v návaznosti na dříve přijatou EUGS.³³ Ve stejné době představila Evropská komise Evropský obranný akční plán (*European Defence Action Plan – EDAP*), ve kterém navrhla vytvoření Evropského obranného fondu (*European Defence Fund – EDF*) na podporu evropského obranného výzkumu a vývoje.³⁴ V roce 2017 pak členské státy rozhodly o ustavení Stále strukturované spolupráce (*Permanent Structured Cooperation – PESCO*), která z obavy o vytvoření vícerychlostní

²⁹ Poměr vypočítán s přihlédnutím k celkovým výdajům na obranný výzkum a vývoj členských států EDA a Spojených států v roce 2016. Ty za členské státy EDA dosáhly 8,8 mld. euro a za Spojené státy 78,1 mld. dolarů. Použitý směnný kurz pro rok 2016: 1 EUR : 1,11 USD. *Defence Data 2016-2017, Key Findings and Analysis*. Brusel: European Defence Agency, 2018. S. 10. ISBN 978-92-95075-42-9; a Fact Sheet: Government Expenditures on Defense Research and Development by the United States and Other OECD Countries, Congressional Research Service, R45441, Version 2, 19. prosince 2018, S. 1 [online]. [cit. 20. 7. 2019]. Dostupné z <https://crsreports.congress.gov/search/#/?termsToSearch=R45441&orderBy=Relevance>.

³⁰ Ibid. *Defence Data 2016-2017, Key Findings and Analysis*. S. 4.; a Defence Expenditure of NATO Countries (2010-2017), NATO Communiqué PR/CP(2018)16, Brusel, 15. března 2018. S. 3 [online]. [cit. 20. 7. 2019]. Dostupné z https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_152830.htm.

³¹ Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe: Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, Brusel, 16. června 2016. S. 4 [online]. [cit. 20. 7. 2019]. Dostupné z https://eeas.europa.eu/regions/western-europe/17304/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en.

³² Joint Declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization, Varšava, 8. července 2016. [online]. [cit. 20. 7. 2019]. Dostupné z <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/07/08/eu-nato-joint-declaration>.

³³ Implementation Plan on Security and Defence, 14392/16, Council of the European Union, Brusel, 14. listopadu 2016 [online]. [cit. 20. 7. 2019]. Dostupné z https://eeas.europa.eu/regions/western-europe/17304/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en.

³⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Evropský obranný akční plán, COM(2016) 950, Evropská komise, 30. listopadu 2016. [online]. [cit. 20. 7. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016DC0950>.

Evropy v obranné spolupráci čekala na svoje spuštění od schválení Lisabonské smlouvy.³⁵ Zatím posledním důležitým milníkem bylo vytvoření nového Ředitelství Evropské komise pro Obranný průmysl a vesmír (*DG Defence Industry and Space*), které se zformovalo v roce 2019 v rámci nové Evropské komise pod vedením Ursuly von der Leyen.³⁶

4 JAKÉ JSOU HLAVNÍ INSTITUCE ODPOVĚDNÉ ZA EVROPSKOU OBRANU?

4.1 Evropská rada a její součásti

Obrana státu a jeho obyvatel zůstává jednou z výlučných pravomocí státu, jeho suverenitou, kterou si stát brání individuálně nebo kolektivně za pomoci ostatních států, spojenců. Není proto žádným překvapením, že hlavní institucí, jenž řeší otázky evropské obrany, je Evropská rada: kolektivní orgán, který se schází na úrovni prezidentů a předsedů vlád a formuluje obecné politické zadání a priority pro EU jako celek.³⁷ Jednání Evropské rady se účastní i předseda Evropské komise a Předseda Rady (*President of the European Council*), volený na období dvou a půl roku, který jednání řídí.³⁸ Jak již bylo zmíněno dříve, rozhodování Evropské rady v rámci CSDP je ve valné většině případů jednomyslné, konsensuální, respektující primární odpovědnost státu za otázku obrany. Evropská rada nevytváří evropskou legislativu, ale přijímá rozhodnutí a doporučení, které jsou pro členské státy politicky závazné.³⁹ O úroveň níže stojí již zmíněný FAC složený z ministrů zahraničí, ale zasedající i ve formátu ministrů obrany.⁴⁰ FAC spolu s Evropským parlamentem vykonává legislativní a rozpočtové funkce a předsedá mu Vysoký představitel.⁴¹

Denní činnost Rady podporuje Výbor stálých zástupců II (*COREPER II - Comité des représentants permanents*), kterému předsedá zástupce členské země vykonávající

³⁵ Ref. 26. S. 21-22.

³⁶ European Commission 2019 – 2024, Allocation of portfolios and supporting services, Brusel, 7. listopadu 2019. [online]. [cit. 9. 11. 2019]. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/towards-new-commission_en.

³⁷ Obecné informace k Evropské radě a aktuálním tématům jsou dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/>.

³⁸ Ref. 4. S. 46.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Obecné informace k Radě pro zahraniční věci a aktuálním tématům jsou dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/configurations/fac/>.

⁴¹ Ref. 4. S. 50-51.

v danou dobu předsednictví Radě.⁴² COREPER II je hlavním přípravným výborem Rady a zasedá na úrovni velvyslanců členských států při EU.⁴³ Vedle COREPER II existuje již zmíněné PSC, kterému předsedá zástupce EEAS.⁴⁴ PSC zasedá na úrovni velvyslanců členských států odpovědných za CSDP a podobně jako COREPER II je přípravným výborem pro Radu, odpovědným primárně za monitorování mezinárodní situace, formulaci doporučení ohledně strategických přístupů a politických řešení, které předkládá Radě. Dále vykonává politickou kontrolu a strategické řízení nad operacemi k řešení krizí.⁴⁵ PSC spolupracuje s Politicko-vojenskou skupinou (*PMG – Politico-Military Group*), která se zabývá politickými aspekty vojenských a vojensko-civilních otázek včetně těch souvisejících s operacemi a misemi EU, a připravuje pro PSC související doporučení a monitoruje jejich implementaci.⁴⁶ PMG je také odpovědná za vztahy s třetími zeměmi včetně vztahů s NATO. PMG předsedá zástupce Vysokého představitele.⁴⁷ Vedle PMG existuje Výbor pro civilní aspekty krizového řízení (*Committee for Civilian Aspects of Crisis Management – CIVCOM*), jenž PSC poskytuje související informace.⁴⁸ Již dříve zmíněný EUMC je nejvyšším vojenským orgánem v rámci Rady a sestává se z náčelníků generálních štábů členských států, kteří jsou po většinu roku zastoupeni stálými zástupci.⁴⁹ EUMC je podobně jako PMG a CIVCOM poradním orgánem PSC, kterému poskytuje vojenský názor a doporučení.⁵⁰ Dalším důležitým orgánem je také dříve zmíněný EUMS,⁵¹ který podléhá Vysokému představiteli a je organizačně součástí EEAS, kterou jako celek Vysoký představitel řídí.⁵² EUMS pracuje pod vedením EUMC a jako integrální součást EEAS a tzv. komplexního přístupu (*Comprehensive Approach*) koordinuje vojenskou součást EEAS, zejména pak operace a mise EU a budování vojenských schopností.⁵³ EUMS také sprá-

⁴² Obecné informace ke COREPER II jsou dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/coreper-ii/>.

⁴³ Ref. 4. S. 52.

⁴⁴ Obecné informace k Politickému a bezpečnostnímu výboru jsou dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>.

⁴⁵ Ref. 4. S. 52-53.

⁴⁶ Obecné informace k Politicko-vojenské skupině jsou dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/politico-military-group/>.

⁴⁷ Ref. 4. S. 53-54.

⁴⁸ Ibid. S. 54. Obecné informace k Výboru pro civilní aspekty krizového řízení jsou dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/committee-civilian-aspects-crisis-management/>.

⁴⁹ Obecné informace k Vojenskému výboru a aktuálním tématům jsou dostupné na https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/5428/european-union-military-committee-eumc_en/.

⁵⁰ Ref. 4. S. 53.

⁵¹ Obecné informace k Vojenskému štábu a aktuálním tématům jsou dostupné na [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/5436/The%20European%20Union%20Military%20Staff%20\(EUMS\)](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/5436/The%20European%20Union%20Military%20Staff%20(EUMS)).

⁵² Ref. 4. S. 70.

⁵³ Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě, Komplexní přístup EU vůči vnějším konfliktům a krizím, JOIN(2013) 30, Brusel, 11. prosince 2013. [online]. [cit. 27. 7. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52013JC0030>; a ref. 4. S. 55, 70.

vuje Evropské operační centrum (*EU Operations Centre – OPSCEN*),⁵⁴ které bylo aktivováno FAC v roce 2012 na podporu misí CSDP.⁵⁵ V neposlední řadě je třeba zmínit Útvar schopnosti civilního plánování a provádění (*The Civilian Planning and Conduct Capability – CPCC*), který je odpovědný za civilní mise CSDP včetně jejich plánování a realizace a podobně jako EUMS je součástí EEAS.⁵⁶ CPCC funguje pod politickou kontrolou PSC a vede ho Vysoký představitel.⁵⁷ Podpora vojenských misí pak připadá na Útvar schopnosti vojenského plánování a provádění (*The Military Planning and Conduct Capability – MPCC*), který je součástí EUMS, informuje však i EUMC, a podobně jako CPCC se zodpovídá PSC.⁵⁸

4.2 Evropská obranná agentura a ostatní agentury Rady

EDA je podobně jako Evropská rada součástí mezivládního přístupu. Veškeré aktivity Agentury jsou rozhodovány a financovány členskými státy (nikoliv z rozpočtu EU).⁵⁹ Přijatá rozhodnutí mají politickou nikoliv právní závaznost a navrhovaná doporučení slouží jako vodítko pro členské státy, nikoliv jako právně vynutitelné akty. Členy EDA jsou všechny členské státy s výjimkou Dánska, které v rámci Maastrichtské smlouvy získalo *opt-out* v otázkách evropské obrany.⁶⁰ V čele Agentury stojí Vysoký představitel. Denní chod EDA řídí Výkonný ředitel, přičemž členské státy dohlíží na implementaci dohodnutých aktivit skrze Řídící výbor, který se pravidelně schází (zpravidla dvakrát ročně) v různých formátech podle zaměření agendy na úrovni Ministrů obrany, Národních ředitelů pro vyzbrojování, Ředitelů pro schopnosti a Ředitelů pro výzkum a vývoj.⁶¹

EDA byla založena v roce 2004 formou Společné akce (*Joint Action*), nástrojem vytvořeným Maastrichtskou smlouvou, s cílem podporovat Radu a členské státy v jejich úsilí o zlepšení obranných schopností EU v oblasti zvládnání krizí a podpoře ESDP (dnes

⁵⁴ Ibid. Ref. 4. S. 70.

⁵⁵ Obecné informace k Evropskému operačnímu centru jsou dostupné na https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5392/csdp-structure-instruments-and-agencies_en.

⁵⁶ Obecné informace k Útvaru schopnosti civilního plánování a provádění jsou dostupné na [https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations_en/5438/The%20Civilian%20Planning%20and%20Conduct%20Capability%20\(CPCC\)](https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations_en/5438/The%20Civilian%20Planning%20and%20Conduct%20Capability%20(CPCC)).

⁵⁷ Ref. 4. S. 71.

⁵⁸ Factsheet: The Military Planning and Conduct Capability (MPCC), European Union External Action Service, listopad 2018 [online]. [cit. 27. 7. 2019]. Dostupné z https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/mpcc_factsheet_november_2018.pdf.

⁵⁹ Obecné informace k Evropské obranné agentuře a aktuálním tématům jsou dostupné na <https://www.eda.europa.eu/>. Viz také KOLÍN, Vilém, Evropská obranná agentura po třech letech. *Obrana a strategie*. 2007; 7(4), S. 73-85. ISSN 1214-6463; a KOLÍN, Vilém, Evropská obranná agentura v šesti letech. *Obrana a strategie*. 2010; 10(2), S. 21-44. ISSN 1214-6463.

⁶⁰ Ref. 4. S. 165. Obecné informace k *opt-outs* Dánska v rámci EU jsou dostupné na https://english.eu.dk/en/denmark_eu/danishoptouts.

⁶¹ Ibid. Ref. 4. S. 164.

CSDP).⁶² Jejím původním posláním bylo rozvíjet obranné schopnosti, podporovat obranný výzkum a technologie, posílit spolupráci ve vyzbrojování, a vytvářet Evropský trh s obranným materiálem (*European Defence Equipment Market – EDEM*) za současného posilování Evropské obranné technologické a průmyslové základny (*European Defence, Technological and Industrial Base – EDTIB*).⁶³ Třebaže působnost EDA byla dále upravena Lisabonskou smlouvou, která mimo jiné přisoudila Agentuře roli v PESCO, její hlavní poslání v budování obranných schopností zůstalo beze změny.⁶⁴ V roce 2018 měla EDA sídlící v Bruselu ve svém portfoliu 97 projektů v oblastech obranného výzkumu a rozvoje schopností, 17 dalších programů a více než 190 různorodých aktivit jdoucích od harmonizace pravidel pro urychlení přesunu vojsk přes hranice členských států, přes školení expertů v kybernetické bezpečnosti, po definici klíčových strategických aktivit.⁶⁵ Objem prostředků investovaných členskými státy do obranného výzkumu v letech 2004 až 2017 prostřednictvím EDA dosáhl objemu 1 mld. euro.⁶⁶

V roce 2017 Řídící výbor na úrovni ministrů obrany schválil Dlouhodobou revizi (*Long Term Review – LTR*), která do značné míry redefinovala původní zaměření Agentury. Ta se dle LTR soustředí primárně na tři úkoly: stává se hlavním nástrojem EU pro plánování obranných schopností a stanovení souvisejících priorit; stejně tak jako hlavním fórem a koordinátorem životního cyklu rozvoje obranných schopností (od konceptu, přes vývoj, výrobu, po údržbu, modernizaci a nahrazení novým systémem); a funguje jako hlavní prostředník mezi členskými státy a ostatními institucemi EU.⁶⁷

Vedle EDA, která je Agenturou Rady, existují ještě dvě další agentury spravované Radou: Evropský institut strategických studií (*European Union Institute for Security Studies – EU ISS*) sídlící v Paříži a Evropské satelitní centrum (*European Union Satellite Centre – SatCen*) se sídlem ve španělském Torrejón de Ardoz. První z nich se od doby svého vzniku v roce 2002 zaměřuje na analýzu zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky, především pak na otázky související s CFSP a CSDP.⁶⁸ EU ISS je financován z příspěvků členských států a řízen představenstvem, kterému předsedá Vysoký představitel. PSC

⁶² Council Joint Action 2004/551/CFSP of 12 July 2004 on the establishment of the European Defence Agency, Official Journal of the European Union, 17. července 2004 [online]. [cit. 27. 7. 2019]. Dostupné z <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/572178ea-442e-4810-a01d-58e30c486f47/language-en>.

⁶³ Ibid. Článek 5, odstavec 3.

⁶⁴ Ref. 14. Hlava III, Ustanovení o orgánech, Společná bezpečnostní a obranná politika, Oddíl 2, Ustanovení o společné bezpečnostní a obranné politice, Článek 28a; Článek 28d; a Protokol o Stále strukturované spolupráci stanovené článkem 28a Smlouvy o Evropské Unii.

⁶⁵ Factsheet: EDA at Glance, European Defence Agency, 26. dubna 2019 [online]. [cit. 3. 8. 2019]. Dostupné z <https://www.eda.europa.eu/info-hub/publications/publication-details/pub/infographic-eda-at-a-glance>.

⁶⁶ Ref. 4. S. 165.

⁶⁷ Long Term Review of the Agency – Conclusions and Recommendations: A Reinforced Agency to Enable Member States to Deliver on Defence Capabilities, European Defence Agency, 18. května 2017 [online]. [cit. 3. 8. 2019]. Dostupné z <https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/documents/ltr-conclusions-and-recommendations.pdf>.

⁶⁸ Obecné informace k Evropskému institutu strategických studií a aktuálním tématům jsou dostupné na <https://www.iss.europa.eu/>.

vykonává nad Institutem politický dohled, avšak nijak neomezuje jeho institucionální nebo akademickou svobodu.⁶⁹ Výstupem práce EU ISS jsou primárně odborné studie, komentáře a články, které se těší velké pozornosti ze strany odborné veřejnosti. Druhou ze zmíněných agentur je SatCen založený v roce 1992 s cílem poskytovat produkty a služby v oblasti družicového snímkování zemského povrchu.⁷⁰ Jeho hlavním zákazníkem jsou instituce a organizace EU jako Evropská komise, Rada a EEAS v kontextu implementace CFSP a CSDP, ale i členské státy a mezinárodní organizace. SatCen, který byl v roce 2002 přeměněn na agenturu Rady financovanou členskými státy, je podobně jako EU ISS postaven pod politický dohled PSC a Vysokého představitele.⁷¹ Pro úplnost je v rámci institucí Rady třeba zmínit i Evropskou bezpečnostní a obrannou školu (*European Security and Defence College – ESDC*), jejíž hlavní náplní je od doby svého vzniku v roce 2005 poskytovat vzdělávání v oblasti CSDP.⁷² ESDC se sídlem v Bruselu dnes v různých členských státech EU realizuje přes 40 kurzů zaměřených na různé aspekty CSDP,⁷³ například zvládání krizí, kybernetickou bezpečnost, hybridní hrozby nebo klimatické změny.

4.3 Evropská komise

Evropská komise není tradičním aktérem na poli budování evropské obrany. Podle Lisabonské smlouvy může v rámci CFSP podpořit iniciativu Vysokého představitele, který je zároveň místopředsedou Evropské komise, a v některých případech připravit i společný návrh.⁷⁴ Nicméně nemá v rámci CFSP právo samostatné (legislativní) iniciativy tak, jako tomu je v jiných oblastech, například v zemědělské nebo v obchodní politice.⁷⁵ Tím je zachována výlučnost mezivládního přístupu k CFSP a tím i CSDP, která je plně respektována v kontextu Evropské rady a institucí Rady popsaných výše.⁷⁶ Nicméně Evropská komise se již paralelně se vznikem EDA angažovala v tvorbě EDEM a EDTIB a postupně

⁶⁹ CSDP structure, instruments, and agencies: European Union Institute for Security Studies, European Union External Action Service, 8. července 2016 [online]. [cit. 10. 8. 2019]. Dostupné z https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5392/csdp-structure-instruments-and-agencies_en.

⁷⁰ Obecné informace k Evropskému satelitnímu centru a aktuálním tématům jsou dostupné na <https://www.satcen.europa.eu/>.

⁷¹ CSDP structure, instruments, and agencies: European Union Satellite Centre, European Union External Action Service, 8. července 2016 [online]. [cit. 10. 8. 2019]. Dostupné z https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5392/csdp-structure-instruments-and-agencies_en.

⁷² Obecné informace k Evropské bezpečnostní a obranné škole a aktuálním tématům jsou dostupné na <https://esdc.europa.eu/>.

⁷³ Ref. 4. S. 219.

⁷⁴ Ref. 14. Hlava III, Ustanovení o orgánech, Obecná ustanovení o vnější činnosti, Kapitola 1, Obecná ustanovení o vnější činnosti Unie, Článek 10b, odstavec 2.

⁷⁵ Ibid. Společná zahraniční a bezpečnostní politika, Kapitola 2, Zvláštní ustanovení o Společné zahraniční a bezpečnostní politice, Oddíl 1, Společná ustanovení, Článek 11, odstavec 1.

⁷⁶ Více k sekundární roli Evropské komise v rámci CSDP viz ref. 4. S. 55-57.

přebírala hlavní iniciativu od EDA na poli posilování konkurenceschopnosti evropského obranného průmyslu a větší integrace obranného trhu EU. Právní báze, na kterou se Evropská komise v posledních letech odkazuje v kontextu EDF, je článek 173 Smlouvy o fungování Evropské unie, který hovoří o nutnosti zajistit „podmínky nezbytné pro konkurenceschopnost průmyslu Unie“.⁷⁷

V tomto kontextu byly již v roce 2009 schváleny dvě nové směrnice, tvořící tzv. obranný balíček (*Defence Package*), které Evropská komise připravila: Směrnice o transferech produktů pro obranné účely 2009/43/EC mající za cíl pomocí nového licenčního mechanismu zjednodušit pohyb zboží k obranným účelům mezi členskými státy EU; a Směrnice o zadávání zakázek v oblasti obrany a bezpečnosti 2009/81/EC, jež stanovila nová pravidla pro obranné zakázky, které jsou z povahy věci komplexní a citlivé, a zjednodušila dosavadní postupy s cílem zvýšit transparentnost a otevřít tradičně velmi uzavřené obranné trhy členských států zahraniční konkurenci.⁷⁸ Na to navázalo několik koncepčních dokumentů: Směrem ke konkurenceschopnějšímu a účinnějšímu odvětví obrany a bezpečnosti z roku 2013 (*Towards a More Competitive and Efficient Defence and Security Sector*),⁷⁹ Nový program pro evropskou obranu z roku 2014 (*New Deal for European Defence*),⁸⁰ Evropský obranný akční plán z roku 2016 (*European Defence Action Plan – EDA-P*),⁸¹ Diskusní dokument o budoucnosti evropské obrany z roku 2017 (*Reflection Paper on the Future of European Defence*),⁸² a konečně ze stejného roku Spuštění Evropského obranného fondu (*Launching the European Defence Fund*).⁸³ Jak je z těchto dokumentů patrné, Evropská komise se snaží finančně stimulovat a do značné míry i regulovat celé

⁷⁷ Smlouva o fungování Evropské unie (Konsolidované znění) (C 326/47), Úřední věstník Evropské unie, 26. října 2012 [online]. [cit. 17. 8. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.

⁷⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/43/ES ze dne 6. května 2009 o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství, Úřední věstník Evropské unie, 10. června 2009 [online]. [cit. 17. 8. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0043>; Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/81/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti a o změně směrnic 2004/17/ES a 2004/18/ES, Úřední věstník Evropské unie, 20. srpna 2009 [online]. [cit. 17. 8. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32009L0081>.

⁷⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Směrem ke konkurenceschopnějšímu a účinnějšímu odvětví obrany a bezpečnosti, COM(2013) 542, Brusel, 24. července 2013 [online]. [cit. 17. 8. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52013DC0542>.

⁸⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Nový program pro evropskou obranu, Prováděcí harmonogram ke sdělení COM(2013) 542; a Směrem ke konkurenceschopnějšímu a účinnějšímu odvětví obrany a bezpečnosti, COM(2014) 387, Brusel, 24. června 2014 [online]. [cit. 17. 8. 2019]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0387>.

⁸¹ Ref. 34.

⁸² Diskusní dokument o budoucnosti evropské obrany, Evropská komise, COM(2017) 315, Brusel, 7. června 2017 [online]. [cit. 17. 8. 2019]. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-future-european-defence_en.

⁸³ Ref. 28.

spektrum otázek související s evropskou obranou: od obranných zakázek, transferu zboží k obranným účelům, přes problematiku obranného průmyslu včetně kompetencí (*skills*) průmyslu, vlastnické struktury firem a zapojení malých a středních podniků do dodavatelských řetězců zahraničních firem, k zajištění dodávek vzácných surovin a podpoře obranného výzkumu. To má svoji nespornou logiku. Jak jeden z těchto dokumentů říká: „Bez trvalého investování do obrany hrozí evropskému průmyslu, že nebude technologicky s to vytvořit novou generaci zásadních obranných schopností. V konečném důsledku to ovlivní strategickou autonomii Unie a její schopnost jednat jako subjekt zajišťující bezpečnost.“⁸⁴ Cílem snažení Evropské komise není nahradit roli členských států (obrana zůstává jejich výlučnou pravomocí a Evropská komise nemá pravomoc do ní zasahovat), ale pomocí pákového efektu (*leverage effect*)⁸⁵ využít všech dostupných evropských nástrojů k podpoře obranné spolupráce mezi členskými státy, a především pak mezi jejich obranným průmyslem, který má „strategický význam pro bezpečnost Evropy“.⁸⁶

Rostoucí zapojení Evropské komise do problematiky evropské obrany kulminovalo vytvořením již zmíněného *DG Defence Industry and Space*, kterým se realizovalo dlouho očekávané (neformální) rozdělení agendy evropské obrany mezi komunitární (nadmárodních) a mezivládní část, kdy na straně jedné ta mezivládní (v rámci Evropské rady a jí podřízených institucí) formuluje cíle a priority budování evropské obrany, a na straně druhé ta komunitární část (Evropská komise a jí podřízené nově vytvořené *DG Defence Industry and Space*) připravuje související evropskou legislativu a řídí finanční nástroje na podporu cílů a priorit formulovaných Evropskou radou. Toto rozdělení jen dále podtrhuje mnohotvárnost přístupu EU k budování evropské obrany, které, jak bylo řečeno na začátku, brání jejímu snadnému ohraničení, a které v konečném důsledku přidává i na komplexnosti její implementace.

4.4 Evropský parlament

Podobně jako pro Evropskou komisi i pro Evropský parlament stála evropská obrana dlouho na okraji zájmu. S Lisabonskou smlouvou získal Evropský parlament spolu s Radou rozpočtové a legislativní pravomoci a funkci politické kontroly.⁸⁷ V rámci CSDP má právo klást Radě a Vysokému představiteli dotazy nebo podávat doporučení.⁸⁸ Dvakrát ročně pak pořádá rozpravu o pokroku v rámci CFSP a CSDP a vypracovává související zprávy. Vysoký představitel pak s Evropským parlamentem pravidelně konzultuje otázky související s mezinárodní situací a realizací CSDP. Parlament k nim organizuje diskuse,

⁸⁴ Ref. 34. S. 3.

⁸⁵ Ibid. S. 4.

⁸⁶ Ibid. S. 3.

⁸⁷ Ref. 14. Hlava III, Ustanovení o orgánech, Společná bezpečnostní a obranná politika, Kapitola 2, Zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice, Oddíl 1, Společná ustanovení, Článek 41.

⁸⁸ Ibid. Článek 36.

slyšení a semináře, které se často uskutečňují pod hlavičkou Podvýboru pro obranu a bezpečnost (*Subcommittee on Security and Defence – SEDE*).⁸⁹ Evropský parlament ve spolupráci s Radou každoročně také dohlíží na implementaci EUGS a v rámci své role v legislativním procesu EU (rovnocenné s Evropskou komisí) se podílí na tvorbě řady důležitých iniciativ souvisejících s evropskou obranou. Spolu s Evropskou komisí se například zasadil o vytvoření legislativního rámce pro EDF.

Druhá část článku bude uveřejněna ve VR 4/2020.

Autor: ***PhDr. Vilém Kolín, Ph.D., MGS, narozen 1974. Titul Ph.D. získal v oboru Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Dále studoval na Joseph Korbel School of International Studies Univerzity v Denveru v USA. V letech 2005-2006 pracoval jako vědecký pracovník v Ústavu strategických studií Univerzity obrany v Brně, v letech 2006-2010 na Sekci vyzbrojování Ministerstva obrany. Od roku 2010 pracuje v Evropské obranné agentuře (EDA) v Bruselu. Zaměřuje se na problematiku Společné obranné a bezpečnostní politiky EU, obranného výzkumu, průmyslu a trhu a realizace mezinárodních projektů a programů.***

Jak citovat: KOLÍN Vilém. Společná bezpečnostní a obranná politika EU v kostce – část první. *Vojenské rozhledy*. 2020, 29 (3), 087-101. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz.

⁸⁹ Common Security and Defence Policy, European Parliament, duben 2019 [online]. [cit. 24. 8. 2019]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/159/common-security-and-defence-policy>. Více k roli Evropského parlamentu v rámci CSDP viz ref. 4. S. 58-61.